

Sygn. akt I ACa 76/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 czerwca 2016 roku

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Edyta Buczkowska-Żuk
Sędziowie:	SSA Marta Sawicka SSO del. Robert Bury (spr.)
Protokolant:	sekr. sądowy Beata Węgrowska-Płaza

po rozpoznaniu w dniu 8 czerwca 2016 roku na rozprawie w Szczecinie

sprawy z powództwa B. K.

przeciwko (...) w S. (Francja)

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 28 września 2015 roku, sygn. akt I C 951/14

I. oddala apelację,

II. zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 900 (dziewięćset) złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

SSO del. Robert Bury SSA Edyta Buczkowska-Żuk SSA Marta Sawicka

Sygn. akt I ACa 76/16

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Szczecinie wyrokiem z dnia 28 września 2015 roku w sprawie z powództwa B. K. przeciwko A. A. w S. (Francja) o zapłatę uwzględnił częściowo powództwo zasądając od pozwanego kwotę 10.000 zł z ustawowymi odsetkami. Wyrok zapadł w sprawie, w której powódka domagała się zadośćuczynienia za śmierć matki wskutek wypadku komunikacyjnego; sprawca zawarł umowę ubezpieczenia odpowiedzialności z pozwanym.

Pozwany domagał się oddalenia powództwa twierdząc, że powódka utrzymywała z matką M. M. jedynie luźne relacje, nie wykazano istnienia silnej więzi emocjonalnej pomiędzy nimi, zażyłości, bliskości warunkującej przyjęcie, że doszło do wystąpienia krzywdy uzasadniającej przyznanie zadośćuczynienia na podstawie art. 446 § 4 k.c.

Sąd Okręgowy ustalił, że 2 września 2012 roku w S. kierujący samochodem osobowym marki B. o numerze rejestracyjnym (...) M. K. nieumyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym i nie ustąpił pierwszeństwa doprowadzając do potrącenia pieszej M. M., która przekraczała jezdnię po oznaczonym przejściu dla pieszych. W wyniku wypadku M. M. doznała obrażeń ciała i zmarła (...) roku. U M. M. stwierdzono 3,06 promila alkoholu we krwi. Rekonstrukcja przebiegu zdarzenia w toku postępowania przygotowawczego prowadzonego przez Prokuraturę Rejonową Szczecin-Śródmieście w Szczecinie wykazała, że piesza mimo stanu nietrzeźwości nie przyczyniła się do zdarzenia. Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie wyrokiem z dnia 20 września 2013 roku uznał sprawcę tego zdarzenia M. K. za winnego popełnienia przestępstwa i na podstawie art. 177 § 2 k.k. wymierzył mu karę 2 lat pozbawienia wolności oraz karę grzywny. Wykonanie orzeczonej kary pozbawienia wolności warunkowo zawiesił na okres próby 5 lat. M. M. zmarła w wieku 66 lat, była rozwiedziona, miała 5 dzieci: P. K., K. K., K. R., powódkę B. K. urodzoną (...) oraz z drugiego związku - syna S. K. (1). M. M. w dacie śmierci nigdzie nie pracowała, nie pobierała świadczeń rentowych lub emerytalnych. Utrzymywała się z prac dorywczych. Mieszkała w lokalu przy ul. (...) w S. razem z synem S. K. (1), jego konkubinią S. K. (2) i ich 1,5 rocznym synem F. K..

Ubezpieczyciel w piśmie z dnia 16 grudnia 2013 roku odmówił wypłaty odszkodowania wskazując, że powódka utrzymywała luźne relacje z matką, nie istniała więź emocjonalna, zażyłość, bliskość i wspólność między powódką i jej matką.

Sąd przyjął, że powódka utrzymywała kontakt z matką, przyjeżdżała do S. z dziećmi, wizyty miały miejsce w mieszkaniu siostrzenicy. Zmarła była osobą serdeczną, ciepłą, kochaną przez rodzinę i lubianą, można było liczyć na jej wsparcie w trudnych sytuacjach. Sąd uznał zeznania powódki obrazujące jej przeżycia związane ze śmiercią matki za przekonujące. Fakt powzięcia przez powódkę informacji o zdarzeniu, w następstwie którego M. M. znalazła się w szpitalu po upływie kilku dni, nie może obciążać negatywnymi konsekwencjami powódki. Doświadczenie życiowe wskazuje, że nagła śmierć rodzica, dodatkowo w wypadku drogowym, jest ogromnym i tragicznym przeżyciem. Sąd uznał, że odpowiednią dla zrekompensowania powódce jej poczucia krzywdy będzie kwota 10.000 zł., odwołując się do art. 446 § 4 k.c.

Wyrok został zaskarżony apelacją przez pozwanego w części uwzględniającej powództwo, zaskarżonemu wyrokowi zarzucono naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. w szczególności przez newszechstronną ocenę materiału dowodowego, prowadzącą do przyjęcia, że w następstwie śmierci M. M. wyrządzona została powódce krzywda w stopniu uzasadniającym zasądzenie kwoty tytułem zadośćuczynienia; naruszenie art. 446 § 4 k.c., przez błędną wykładnię, polegającą na nieodpowiedniej ocenie, iż w okolicznościach wynikających z zebranego w sprawie materiału dowodowego powódce należy się jakakolwiek kwota tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za krzywdę pozostającą w związku ze śmiercią osoby najbliższej. Apelujący domagał się zmiany wyroku w zaskarżonej części przez oddalenie powództwa i zasądzenia kosztów postępowania za obie instancje.

Powódka wniosła o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja jest bezzasadna. Ponowne rozpoznanie sprawy w postępowaniu apelacyjnym, wyrażające się w ponownym ustaleniu stanu faktycznego sprawy i ocenie zasadności roszczenia na podstawie prawa materialnego prowadzi do wniosków analogicznych, jak przedstawione przez Sąd I instancji. Sąd Odwoławczy przyjmuje ustalony przez Sąd Rejonowy stan faktyczny za własne ustalenia, bez konieczności ponownego jego przytaczania, jednak ustalenia te wymagają uzupełnienia. Postępowanie przed Sądem II instancji ma charakter merytoryczny, Sąd ponownie ustala stan faktyczny sprawy, w tym przez odwołanie się do ustaleń Sądu I instancji, dokonuje subsumpcji prawnej faktów, przeprowadza materialnoprawną ocenę roszczenia.

Mającą w sprawie zastosowanie norma prawa materialnego wyznacza fakty istotne dla rozstrzygnięcia, które powinny być przedmiotem dowodu i w konsekwencji ustaleń Sądu. Stosownie do art. 446 § 4 k.c., Sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę. Zadośćuczynienie ma na celu zrekomensowanie krzywdy za prawo do życia w rodzinie i bólu spowodowanego utratą najbliższej osoby. Posługując się kryteriami już jednolicie podawanymi w orzecznictwie sądów powszechnych i Sądu Najwyższego należy wskazać, że ocena rozmiaru krzywdy, bezpośrednio wpływająca na rozmiar zadośćuczynienia, jest uzależniona od dramatyzmu doznań bliskich zmarłego, poczucia osamotnienia, cierpienia moralnych i wstrząsu psychicznego wywołanego śmiercią osoby najbliższej, poczuciem straty związanej z utratą osoby bliskiej, wystąpieniem zaburzeń będących skutkiem śmierci, roli, jaką w rodzinie pełniła osoba zmarła, rodzaju i intensywności więzi łączącej poszkodowanego ze zmarłym, pomocą w prowadzeniu gospodarstwa domowego, wieku poszkodowanego. W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 2015 roku (II CSK 595/14) wyrażono trafny pogląd, że dla domagania się zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej na skutek naruszenia dobra osobistego nie wystarczy wykazanie istnienia formalnych więzi rodzinnych ze zmarłym, lecz potrzebne jest także istnienie więzi emocjonalnych między zmarłym i dochodzącym zapłaty zadośćuczynienia. Powód żądający świadczenia na tej podstawie jest bezpośrednio poszkodowany i musi udowodnić istnienie tak rozumianego dobra osobistego. Jeden czyn niedozwolony może wyrządzać różne szkody u różnych osób; w tym przypadku krzywdą uczynioną zmarłemu jest pozbawienie go życia, natomiast krzywdą wyrządzoną jego bliskim jest naruszenie ich dobra osobistego w postaci zerwania więzi emocjonalnej, szczególnie silnej w relacjach rodzinnych.

Faktami istotnymi są więc te, które decydują o intensywności więzi łączącej powódkę ze zmarłą matką, w tym, konieczne jest ustalenie, czy intensywność ta jest na tyle wysoka, że uzasadnia przyznanie zadośćuczynienia zgodnie z art. 446 § 4 k.c.

W kontekście faktów mających znaczenie dla rozstrzygnięcia, wyznaczonych interpretowaną w wyżej wskazany sposób normą prawną, pozostają następujące, nieustalone przez Sąd I instancji. Z zeznań powódki oraz świadka S. K. (1) wynika, że 12-letnią powódkę matka zostawiła w M. i powierzyła jej wychowanie babci. Powódka nigdy nie mieszkała w S., przyjeżdżała w odwiedziny do siostry i tam odbywały się spotkania rodzinne z udziałem zmarłej matki. B. K. nie odwiedziła matki w mieszkaniu przy ulicy (...) w S., nie знаła jej złych warunków mieszkaniowych i nic nie uczyniła, aby warunki te poprawić. W okresie od wypadku do śmierci powódka nie odwiedziła matki w szpitalu. Matka powódki została pochowana we wspólnej kwaterze. Nie ustalono także, że matka przebywała u powódki przez okres dwóch tygodni do miesiąca (zeznania powódki 17:05), że matka przyjeżdżała 2 - 3 razy w roku (zeznania powódki 26:14), że powódka z matką utrzymywała kontakt telefoniczny. Fakty te należało ustalić na podstawie zeznań powódki i świadka, których wiarygodność nie budzi wątpliwości.

Mimo pominięcia faktów wskazanych wyżej, na co trafnie zwrócił uwagę apelujący, Sąd I instancji prawidłowo ustalił, opierając się na logicznych zeznaniach powódki, że łączyła ją z matką więź emocjonalna, a jej śmierć wywołała tragiczne przeżycia. Intensywność więzi łączącej powódkę ze zmarłą decyduje o intensywności tragicznych przeżyć wywołanych jej śmiercią; wiarygodność zeznań powódki, z których wynika głębia przeżyć, powinna być zweryfikowana towarzyszącymi okolicznościami. Wiarygodność przekazu o intensywności cierpienia, pochodzącego od osoby dotkniętej śmiercią bliskiego, powinna być oceniona w kontekście wszystkich zewnętrznych objawów takich ewentualnych uczuć.

Trafnie apelujący zwraca uwagę na fakty, które mogą być podstawą wniosku o słabej więzi emocjonalnej między powódką a zmarłą, zupełnie jednak pomija te fakty, które świadczą o wniosku przeciwnym. Powódka nie zdecydowała się na przyjazd do S. w okresie od wypadku matki do dnia jej śmierci, więc przez 11 dni, nie zdawała sobie sprawy z trudnych warunków mieszkaniowych matki, pochówek matki odbył się do wspólnej kwatery. Z drugiej strony apelujący pomija zupełnie, że powódka i matka utrzymywały ze sobą kontakt połączone z odwiedzinami. Matka powódki częściej odwiedzała ją w jej miejscu zamieszkania, niż powódka przyjeżdżała do S.; pobyt matki powódki trwał kilka tygodni. Z zeznań powódki wynika również, że utrzymywała z matką stały kontakt telefoniczny. Okoliczności towarzyszące wskazują wobec tego, że między powódką i matką istniała więź emocjonalna, skoro wzajemnie się

odwiedzały i utrzymywały kontakt. Częstotliwość i długotrwałość pobytu matki powódki u powódki wskazuje, że była to głęboka więź emocjonalna. Nie podstaw do przyjęcia niewiarygodności zeznań powódki w tym zakresie, fakt ten wynika również z zeznań świadka S. K. (1). Relacja powódki charakter szczerzy, spontaniczny i logiczny. Prawidłowy jest więc wniosek, że powódka odczuwała poczucie osamotnienia i pustki, rodzaj i intensywność więzi emocjonalnej łączącej ją z matką osiągnął taki poziom, który decyduje o przyznaniu zadośćuczynienia na podstawie art. 446 § 4 k.c., o czym trafnie orzekł Sąd pierwszej instancji. W postępowaniu pierwszoinstancyjnym nie naruszono zatem art. 233 § 2 k.p.c., dokonano prawidłowych ustaleń faktycznych posługując się swobodną oceną dowodów, choć nie uwzględniono części faktów istotnych dla rozstrzygnięcia, prawidłowo zastosowano art. 446 § 4 k.c.

Z powyższych przyczyn apelacja podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

Pozwany przegrał sprawę w postępowaniu apelacyjnym w całości, zgodnie z art. 98 k.p.c. zobowiązany jest do zwrotu powódce celowych kosztów procesu, wynagrodzenia adwokata ustalonego na podstawie na podstawie § 6 pkt 4 w zw. z § 13 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 roku, poz. 461 ze zmianami) w zw. z § 21 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 roku, poz. 1800).

SSO del. Robert Bury (spr.) SSA Edyta Buczkowska-Żuk SSA Marta Sawicka